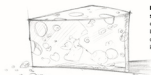

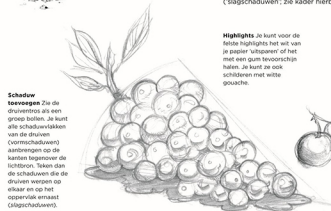
Vorm & schaduw

Je krijgt een overtuigende vorm binnen een ruimte door met diverse toonwaarden schaduwen weer te geven, zowel op de vorm als op de oppervlakken ernaast. Om effectieve schaduwen aan te brengen moet je leren zien hoe het licht op de vorm valt (richting en kracht). Maar niet alleen toonwaarden creëren schaduw; spaar ook wit uit of gum toon uit om highlights te suggereren.

De contouren schetsen Schets eerst licht de basiscontour van dit hoekige stuk kaas.

Toonwaarden aanbrengen Hier komt het licht van links, dus vallen de slagschaduwen rechts. Maak de middentönen op de zijkant van de kaas iets donkerder en de gaten waarop geen licht valt het donkerst.

Schaduw toevoegen Zie de druiventros als een groep bollen. Je kunt alle schaduwvlakken van de druiven (vormschaduwen) aanbrengen op de kanten tegenover de lichtbron. Tekan dan de schaduwen die de druiven werpen op elkaar en op het oppervlak ernaast (slagschaduwen).

SLAGSCHADUWEN TEKENEN

Slagschaduwen zijn om twee redenen belangrijk bij tekenen. Ten eerste gronden ze de afbeelding, zodat die niet in de lucht lijkt te zweven. Ten tweede maken ze haar visueel boeiender en helpen ze objecten te verbinden. Bedenk, als je ze tekent, dat de contour zowel afhangt van de lichtbron als van de contour van het object dat de schaduw werpt. Zoals je hieronder ziet, werpt een bol een ronde of een ovale schaduw op een glad oppervlak, afhankelijk van de hoek van de lichtval. Ook de lengte van de schaduw wordt beïnvloed: hoe lager de lichtbron, hoe langer de schaduw.

INZICHT IN LICHT EN SCHADUWEN

Om een driedimensionale vorm op te bouwen moet je weten waar de lichte, donkere en middentönen moeten komen. Dit hangt af van de lichtbron. De hoek, afstand en intensiteit van het licht beïnvloeden zowel de schaduwen op een object ('vormschaduwen') als de schaduwen die het object werpt op andere oppervlakken ('slagschaduwen'; zie kader hierboven).

Highlights Je kunt voor de felste highlights het wit van je papier 'uitsparen' of het met een gum tevoorschijn halen. Je kunt ze ook schilderen met witte gouache.

Schaduw aanbrengen Breng grijsstinten aan op deze druiven met een paar snelle streken met de zijkant van een zacht grafietpotlood. Oefen dan meer druk uit op het potlood voor de donkerste tonen en laat het papier daar waar je highlights wilt wit.

VOLUME OPBOUWEN

Sommige tekenaars gebruiken graag één enkel potlood om te schetsen, maar doen dat zelden voor een complete tekening. Ze wisselen van potlood overeenkomstig de kleurwaarden: harde potloodstiften zoals H en HB voor lichte vlakken en een zachte 2B-stift voor donkerder vlakken. Je kunt ook heel donkere vlakken maken door harder op het potlood te drukken voor de donkerste toonwaarden. Bouw zulke vlakken op in lagen; hoe meer lagen je opbrengt, hoe donkerder het vlak wordt. Je kunt schaduw aanbrengen met de zijkant van het potlood in een onderhandse greep, en je kunt details toevoegen met de punt en de schrijfgreep (zie blz. 8).

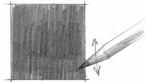
Consistent schaduw aanbrengen Het is maar één lichtbron, zorg dan dat alle highlights aan dezelfde kant zitten en alle schaduwen aan de tegengestelde kant. Als je ze door elkaar haalt, wordt de tekening niet geloofwaardig.

Je onderwerp leren kennen Snelle kleine schetsen zijn erg waardevol voor de opbouw van een tekening. Je kunt ze ook gebruiken om te spelen met de indeling en het tafereel bijpassen tot de compositie je bevalt. Het is allerminst de bedoeling ze af te werken, dus houd ze ruw. En houd er niet te veel aan vast, want ze zijn bedoeld om te worden veranderd.

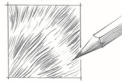
Arceertechnieken

Effen vacht

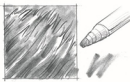
Stap 1 Bedek met de zijkant van een HB-stift het oppervlak met gelijkmatige verticale streken. Blouw met verschillende lagen diepte op.

Gestreepte vacht

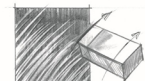

Stap 1 Begin door donkere vlakken te suggereren met de zijkant en punt van een HB-potlood.

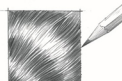
Dikke vacht

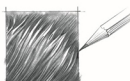
Stap 1 Maak dunne donkere lijnen met een HB-potlood; verzacht en vervaag enkele van die lijnen dan met een papieren doezelaar.

Stap 2 Creëer met de punt van een stevige gum dikke lichte haren in de groenrichting. Til de gum aan het eind van de strek op, zodat de strek taps toeloopt.

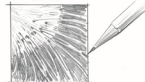

Stap 2 Werk de textuur uit en voeg details en de donkerste tonen toe met potloden tussen 3B en 6B. Verzacht de donkerste vlakken met een papieren doezelaar.

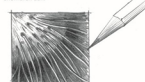

Stap 2 Werk de textuur uit met een scherp 6B-potlood; zet streken in de groenrichting van de vacht. Accentueer de witte vlakken met een gum.

Snorharen

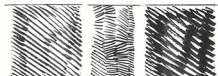
Stap 1 Geef met de zijkant en punt van een 2B-potlood de vacht en snorharen aan.

Stap 2 Verfijn met een 6B-potlood de snorharen en accentueer de donkerste vlakken.

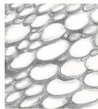
MET PENSEEL EN INKT WERKEN

Je kunt diverse effecten creëren met een rond aquapenseel en Oost-Indische inkt. Verdun de inkt eens voor lichtere tonen. Gebruik een nat penseel voor gladde lijnen of een droog penseel voor meer textuur.

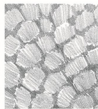

Houd voor fijne lijnen (links en midden) het penseel verticaal op het papier en strijk licht met alleen de punt van het penseel. Oefen voor brede lijnen (rechts) meer druk uit op het penseel en breng meer inkt op.

TEXTUREN BIJ DIEREN CREËREN

Gladde schubben Teken voor gladde schubben eerst ovaal van verschillende grootte; anker dan de tussenuimtes. Schubben overlappen elkaar, dus bedek elke schub deels met de volgende laag.

Ruwe schubben Teken voor ruwe schubben onregelmatige contouren in een iets gebogen lijn. Breng er tussen een donkere ancring aan en dan op de bovenkant een lichte met parallelle streken.

Fijne veren Breng voor lichte, donzige veren dunne parallelle lijnen aan langs de pen om een reeks V-vormen te creëren. Vermijd scherpe omtrekken, die afbreuk kunnen doen aan het zachte effect.

Zware veren Gebruik voor dickere, duidelijkere veren zwaardere parallelle streken en wrijf die uit met een doezelaar. Breng het meeste grafiet aan op de schaduwvlakken tussen de veren.

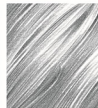
Huid Een glanzende kortharige huid teken je met korte rechte streken met de brede kant van het potlood. Voeg voor subtiel rimpels wat horizontale strepen toe in een lichtere toon.

Golvend haar Teken voor lagen zachte krullen S-vormige lijnen die eindigen in een licht taps toelappende krul. Laat voor de highlights het papier wit en oefen meer druk uit naarmate je dichterbij de schaduwen komt.

Ruige vacht Maak voor een subtiel strepenpatroon korte streken in de groenrichting van het haar. Breng dan donkerder streken aan in onregelmatige horizontale banen. Creëer highlights met een gum.

Gladde vacht Gebruik voor een gladde, zijdeachtige vacht zwaardere parallelle potloodstreken en spaar de glanzende delen uit. Wissel de punt en de brede kant van het potlood af voor variatie.

Krullend haar Teken een krullende wollige vacht met overlappende cirkelvormige streken in variërende tonen. Varieer de grootte van krullen en wrijf ze uit voor een zacht effect.

Lang haar Gebruik voor lang haar (of het nu een hele vacht is of alleen manen of een staart) langere, zwaardere en iets gebogen streken en laat ze aan het uiteinde taps toelopen.

Snorharen Breng om snorharen te suggereren eerst rijen stappen aan op de wang van het dier. Vul de vacht in zoals elders; creëer daarna met de punt van een kneedgum dunne gebogen lijnen.

Neus De meeste dierenneuzen hebben een bobbelige textuur die je tekenet als heel lichte schubben. Voeg een schaduw toe onder de neus en creëer highlights met een kneedgum.

Gestreepte kat

Patronen en texturen kunnen een heel gewoon onderwerp bijzonder maken. Voor deze schets levert de combinatie van een geribbelde kled en een gestreepte kat een opvallende contraststudie op.

Stap 1 Begin met een gekantelde S voor de snelle schets van de kat, met een strakkere knul voor de staart. Leg dan de basisvormen vast: een cirkel voor de kop en ovaal voor de borst, romp en heupen. Teken als hulplijnen voor de gezichtskenmerken een kruis midden op het gezicht en twee streepjes waar de bek en neus moeten komen.

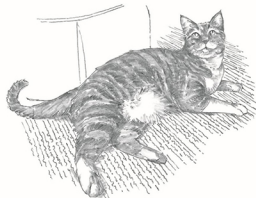
Stap 3 Ga over de omtrek met korte, onderbroken streken die de vacht weergeven. Werk de tenen en voetzooltjes uit en suggereer met enkele lijnen de plooi bij de schouder. Voeg meer details toe aan het gezicht: markeer de strepen en teken de halvemaaanvormige pupillen.

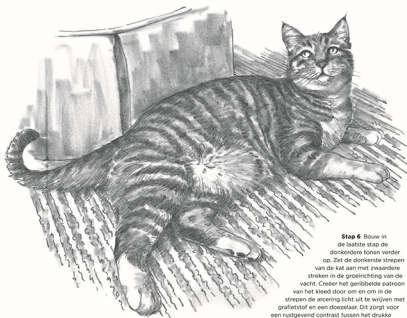
Stap 4 Gum overbodige hulplijnen uit en geef het gestreepte basispatroon van de vacht aan. Suggereer de ronde vorm van de kat met gebogen lijnen. Schets dan de contrasterende parallelle lijnen van het kled en teken de eerste lijnen van de poef achter de kat.

Stap 2 Teken nu een kleiner ovaal over de buik van de kat en schets nu de uitpuilende vacht van zijn onderbuik. Creëer dan de volledige contour van het lijf en voeg de vier poten toe. Teken de driehoekige oren en duid de ogen, neus en bek aan.

Stap 5 Breng arcering aan op de subtiel gestreepte vacht. Ga met een doezelaar over het grafiet om zachte overgangen te creëren die de pluizige vacht illustreren. Zo kun je ook randen verzachten, zoals langs de fijne vacht op de onderbuik. Werk dan de poef achter de kat verder uit.

Stap 6 Bouw in de laatste stap de donkere strepen verder op. Zet de donkerste strepen van de kat aan met zwaardere streken in de groeirichting van de vacht. Creëer het geribbelde patroon van het kled door om en om in de strepen de arcering licht uit te wijken met grafietstof en een doezelaar. Dit zorgt voor een rustgevend contrast tussen het drukke strepenpatroon van het kled en de kat.

Een gelijkenis treffen

Nadat je hebt geoefend met de afzonderlijke gezichtskenmerken kun je ze combineren in een volledig portret. Pas je inzicht in de proportieprincipes toe om het hoofd te schetsen en de plaats van de kenmerken te bepalen. Bestudeer je model zorgvuldig om te zien hoe zijn of haar gezichtsproporties verschillen van die bij de 'gemiddelde' persoon. Als je deze subtiele verschillen weet te treffen, zal je portret beter lijken.

Stap 1 Schets met een HB-potlood de globale omtrek van het gezicht. Teken de hulplijnen en schets dan ruw de ogen, neus en mond. (Let erop dat de mond ongeveer een vierde van het gezicht vormt.) Schets de contour van het haar, inclusief de pony.

Stap 2 Neem een 2B-potlood en maak de gezichtskenmerken ruwer. Vergelijk je tekening met je model en controleer of je dingen hebt weergegeven die uniek zijn voor hem of haar, zoals (hier) de wipneus en asymmetrische ogen.

Stap 3 Gum de hulplijnen uit en begin met het 2B-potlood te ancreren; volg daarbij de vorm van het gezicht en werk de lijnen iets in elkaar om gladde huid te creëren. Teken nu de tanden en scheid ze van elkaar met onvolledige lijnen. Voeg dan met een 3B-potlood donkere haarstrangen toe.

Stap 4 Geef het gladdere, glanzende haar weer door met een 4B-potlood donkere tonen aan te brengen. Varieer de lengte van de streken en trek sommige door tot in het vlak op het voorhoofd dat is uitgepaard om gereflecteerd licht te suggereren. Werk de ogen en mond af met donkere lagen ancrering.

Een achtergrond opnemen

Een effectieve achtergrond leidt het oog van de kijker naar je onderwerp en bepaalt mede de sfeer. Een achtergrond moet een tekening completeren en mag het onderwerp nooit overschaduwen. Meestal werkt een lichte, neutrale setting goed bij een model met donkere haren of huid en een donkere bij een model met lichte haren of huid.

Stap 1 Schets met een HB-potlood de basisvorm van het hoofd en de hulplijnen. Geef dan de plaats aan van de ogen, wenkbrauwen, neus en mond. (Let erop dat de middelste hulplijn uiterst links van het gezicht komt wegens de stand van het hoofd.) Schets nu de hals en het haar.

Stap 2 Begin nu met een 2B-potlood de contour van de ogen, wenkbrauwen, neus en mond uit te werken. Schets het haar ruw met lange sierlijke streken rond het gezicht en in de richting van de haargroei. Voeg dan een kraag toe aan het shirt.

Stap 3 Aarzel eerst de irissen met het 2B-potlood. Begin dan de achtergrond te ancreren met schuine streken. Is de achtergrond vastgelegd, bouw dan met een 3B-potlood de donkere tonen van het haar op. (Deze volgorde is handig omdat je hand anders de delicate haarstrangen uitwrijft.)

Stap 4 Voltooi de ancrering van het gezicht, de hals en het shirt met het 2B-potlood. Voeg dan met het 3B-potlood meer donkere haarstrangen toe. Breng tot slot nog een laag streken aan op de achtergrond; werk voorzichtig rond het haar en laat tussen de streken wat ruimte om textuur en een boeiend effect te creëren. Werk dan de overgangen in elkaar met een kneedgum.

EXTRA EFFECT CREËREN

Een donkere achtergrond kan een portret intenser of dramatischer maken. Hier zie je het model in profiel, dus steken de lichtste tonen van haar gezicht af tegen de donkere achtergrond. Laat haar donkere haren niet 'verloren' gaan en creëer een overgang van donker naar licht, met het lichtste deel van de achtergrond bovenaan en langs de rand van het haar.

